

Rzeszów, dnia 25 stycznia 2018 r.

SPRAWOZDANIE

z lustracji V Wydziału Cywilnego Odwoławczego Sądu Okręgowego w Rzeszowie, przeprowadzonej przez sędziego wizytatora d/s cywilnych i gospodarczych Sądu Apelacyjnego Rzeszowie w dniach z dnia 12 - 13 lipca 2017 r.

Lustracja została przeprowadzona w oparciu o Plan Zadań Nadzorczych Prezesa Sądu Apelacyjnego w Rzeszowie na 2017 r., na podstawie zarządzenia Prezesa Sądu Apelacyjnego w Rzeszowie z dnia 23 czerwca 2017 r., nr 45/17.

Zakresem lustracji objęty został okres od poprzedniej lustracji Wydziału w 2016 r., tj. od 1 listopada 2016 r. do 30 czerwca 2017 r. Przedmiotem zarządzonej lustracji były:

1. kontrola zakresu utrwalania przebiegu posiedzeń jawnych za pomocą urządzenia rejestrującego dźwięk albo obraz i dźwięk (stosowanie art. 157 k.p.c., w tym przewidzianego w § 1¹ w/w przepisu odstępstwa i sposobu jego dokumentowania), jak również prawidłowość zapisów protokołów skróconych oraz zakres wygłoszonych uzasadnień wyroków (art. 328 § 1¹ k.p.c.);
2. dążenie do zachowania ustalonych przez Ministra Sprawiedliwości wskaźników pozostałości do 3 miesięcznego wpływu w sprawach „Ca”.

Utworzenie w Sądzie Okręgowym w Rzeszowie V Wydziału Cywilnego Odwoławczego nastąpiło z dniem 2 stycznia 2014 r.,

na podstawie zarządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 18 grudnia 2013 r. w sprawie utworzenia wydziałów w sądach okręgowych oraz ośrodków zamiejscowych sądów okręgowych - do rozpoznawania w II instancji spraw cywilnych oraz spraw należących do właściwości sądów rodzinnych.

W czasie, który objęła lustracja w V Wydziale Cywilnym Odwoławczym orzekało w 6 sędziów, w tym jeden sędzia sądu rejonowego, delegowany do pełnienia czynności.

Byli to sędziowie:

- Adam Simoni - przewodniczący Wydziału,
- Małgorzata Mazur - zastępca przewodniczącego Wydziału,
- Wojciech Misiuda - wizytator d/s wieczysto-księgowych,
- Barbara Chłędowska - wizytator d/s rodzinnych i nieletnich,
- Iwona Szczypiór,
- Witold Benicki (od dnia 3 grudnia 2015 r.) - sędzia Sądu Rejonowego w Rzeszowie delegowany do pełnienia czynności w Sądzie Okręgowym w Rzeszowie.

Poprzednia lustracja w Wydziale została przeprowadzona w dniach 23 - 25 listopada 2016 r. i obejmowała zagadnienia:

- sprawności postępowań pod kątem nadawania sprawom właściwego biegu, przygotowanie rozpraw i celowość ich odraczania;
- zakresu utrwalania przebiegu posiedzeń jawnych za pomocą urządzenia rejestrującego dźwięk albo obraz i dźwięk (stosowania art. 157 k.p.c., w tym przewidzianego w § 1¹ wymienionego przepisu odstępstwa i sposobu jego dokumentowania), jak również prawidłowość zapisów protokołów skróconych oraz zakres wygłoszonych uzasadnień wyroków

(art. 328 § 1¹ k.p.c.) i jakość ich transkrypcji;

- terminowości sporządzania uzasadnień wyroków oraz badanie prawidłowości przedłużania terminu do ich sporządzenia (w tym sposób dokumentowania tych czynności).

Wnioski końcowe zawarte w sprawozdaniu z lustracji wskazywały na pozytywną ocenę pracy V Wydziału Cywilnego Odwoławczego Sądu Okręgowego w Rzeszowie w zakresie zagadnień objętych jej tematyką, z zastrzeżeniem występowania nieprawidłowej praktyki odstępowania od utrwalania przebiegu posiedzeń jawnych za pomocą urządzenia rejestrującego dźwięk oraz braku dokumentowania przyczyn takiego stanu. Zaznaczono jednak, że wymienione uchybienia nie wymagałyby podjęcia skonkretyzowanych działań nadzorczych, w tym wydawania szczegółowych zaleceń polustracyjnych, zwłaszcza wobec deklaracji przewodniczącego Wydziału odnośnie wyeliminowania nieprawidłowej praktyki odstępowania od utrwalania przebiegu rozpraw apelacyjnych, jeżeli było to możliwe ze względów technicznych. Równocześnie wskazane zostało, że analogiczna tematyka została planem zadań nadzorczych na 2017 r., a w konsekwencji przeprowadzona zostanie lustracją obejmująca między innymi kontrolę zakresu utrwalania przebiegu posiedzeń jawnych za pomocą urządzenia rejestrującego dźwięk albo obraz i dźwięk oraz sposób dokumentowania odstępstw.

Ad. 1.

W porównaniu z wynikami lustracji w 2016 r. aktualnie przeprowadzana lustracja wskazuje, że w sprawach rozpoznawanych w V Wydziale Cywilnym Odwoławczym Sądu Okręgowego w Rzeszowie

utrwalanie przebiegu posiedzeń jawnych za pomocą urządzenia rejestrującego dźwięk albo obraz i dźwięk, nie wywoływało już poważniejszych zastrzeżeń. Było to konsekwencją zdecydowanego zwiększenia liczny spraw, w których przebieg posiedzeń jawnych (rozpraw apelacyjnych) podlegał rejestracji.

Jak wynika z danych statystycznych przedstawionych w trakcie lustracji oraz informacji przewodniczącego V Wydziału Cywilnego Odwoławczego, w okresie od 1 listopada 2016 r. do 30 czerwca 2017 r. za pomocą urządzenia rejestrującego dźwięk utrwalane były posiedzenia w 293 rozpoznawanych sprawach, natomiast w 282 sprawach odstąpiono od tego rodzaju rejestracji (utrwalania przebiegu rozpraw apelacyjnych). Przypadki odstąpienia od rejestracji posiedzeń jawnych były przy tym, jak wynika z adnotacji zawartych w pisemnych protokołach rozpraw apelacyjnych, w przeważającej większości wypadków uzasadnione powołaniem się na względy techniczne uniemożliwiające rejestrację („ze względu na awarię systemu odstąpiono od nagrywania rozprawy”).

Chociaż w Wydziale nadal stosunkowa duża liczba posiedzeń jawnych nie jest dokumentowana za pomocą urządzenia rejestrującego dźwięk, to analiza protokołów rozpraw apelacyjnych sporządzanych w „tradycyjny” sposób pisemny wskazuje na występowanie ustawowej przesłanki odstępstw od rejestracji w sposób wskazany w przepisie art. 157 § 1 k.p.c.

Nie budzi przy tym zastrzeżeń wskazywanie, w myśl § 1¹ art. 157 k.p.c. przyczyn występowania odstępstw od sposobu dokumentowania przebiegu posiedzeń w formie elektronicznej, gdyż zasadniczo w każdym wypadku odwołuje się do niemożności rejestracji ze względów

technicznych.

Spośród losowo wybranych akt 30 spraw rozpoznawanych w Wydziale, które zostały skontrolowane jedynie w wyjątkowych wypadkach protokoły rozprawy nie zawierały prawidłowej adnotacji o przyczynach odstąpienia od utrwalania przebiegu rozprawy za pomocą urządzenia rejestrującego dźwięk (np. sygn. akt V Ca 869/16).

Także z informacji uzyskanych w trakcie lustracji wynika, że przebieg pozostałych sesji apelacyjnych (w całości lub części) nie był dokumentowany za pomocą urządzenia rejestrującego dźwięk, w uwagi na względy techniczne, czego konsekwencją było wydawanie przez przewodniczących składów orzekających zarządzeń o odstąpieniu od rejestracji posiedzeń. Następowало to niekiedy jednak również w związku z dużą liczbą spraw wyznaczanych na sesje apelacyjne, zmianą składu sądu odwoławczego w trakcie sesji wyznaczanych na dany dzień, co pozostawało w związku z przedłużającą się chorobą jednego z sędziów orzekających w Wydziale.

Wynikało to z praktyki sędziów orzekających w Wydziale, która wskazywała, że bardziej sprawne i szybsze jest przeprowadzanie w takich okolicznościach rozpraw, zwłaszcza w warunkach wyznaczenia większej liczby spraw w danym dniu, jeżeli sporządzane są „tradycyjne” protokoły pisemne.

Wprawdzie prawidłowość odstępowania od utrwalania przebiegu posiedzeń jawnych za pomocą urządzenia rejestrującego dźwięk z punktu widzenia zastosowania art. 157 § 1¹ k.p.c. (i w konsekwencji sporządzania pisemnych protokołów rozpraw apelacyjnych pod kierunkiem przewodniczącego składu sądu odwoławczego), może budzić pewne

zastrzeżenia, jednak regułą stanowiła rejestracja przebiegu posiedzeń. Usprawiedliwieniem dla dalszego występowania odstępstw od zasady utrwalania przebiegu rozpraw apelacyjnych za pomocą urządzenia rejestrującego dźwięk było występujące w praktyce, duże obciążenie wokand oraz wymuszona zdarzeniami losowymi konieczność zmiany członków składu orzekającego w poszczególnych sprawach wyznaczonych na posiedzenia w danym dniu. W sytuacji przestrzegania bezwzględnie zasady z art. art. 157 § 1 k.p.c. prowadziłoby to do znacznego wydłużenia czasu trwania rozpraw apelacyjnych lub konieczności wyznaczania mniejszej liczby spraw na sesję.

Prawidłowe były zapisy sporządzanych protokołów skróconych w sprawach, w których przebieg posiedzeń jawnych nie był rejestrowany za pomocą urządzenia rejestrującego dźwięk. Spełniały one wymogi określone w przepisie art. 158 k.p.c.

Badanie zakresu wygłoszonych uzasadnień wyroków (art. 328 § 1¹ k.p.c.) i jakość ich transkrypcji prowadzi do wniosku, iż z takiego sposobu sporządzania uzasadnień orzeczeń w Wydziale korzystano niezwykle rzadko. W okresie objętym lustracją nie było wygłoszone ani jedno uzasadnienie wyroku, natomiast we wcześniejszym czasie wygłoszone zostało jedno uzasadnienie wyroku ogłoszonego w dniu 05.10.2016 r., wydanego sprawie o sygn. akt VCa 540/16 (i jednocześnie VCz 604/16). W tym przypadku nie można mieć zastrzeżeń odnośnie prawidłowości wygłoszonego uzasadnienia, utrwalonego za pomocą urządzenia rejestrującego dźwięk, ponieważ spełniało ono wszystkie formalne wymogi określone dla tradycyjnie sporządzanych uzasadnień w art. 328 § 2 k.p.c.

Nie budzi zastrzeżeń także jakość transkrypcji tego wygłoszonego uzasadnienia.

Ad. 2.

Według danych statystycznych dotyczących V Wydziału Cywilnego Odwoławczego Sądu Okręgowego w Rzeszowie za I półrocze 2017 r. (Sprawozdanie MS S1 w sprawach cywilnych - ewidencja spraw II instancja) w tym okresie wpłynęło łącznie 1.191 spraw, a pozostało z poprzedniego roku 691 spraw. Liczba spraw załatwionych w tym okresie wyniosła razem 1.106.

Wskazuje to na niewielkie nieopanowanie wpływu spraw.

Analogiczna sytuacja występowała w przypadku najważniejszej kategorii spraw rozpoznawanych w Wydziale z repertorium „Ca” (sprawy apelacyjne), ponieważ w I półroczu 2017 r. wpłynęło 513 spraw, natomiast załatwione zostało 476 spraw. Jeśli zważyć, że z ubiegłego roku pozostało 416 spraw niezałatwionych, wskaźnik pozostałości jest stosunkowo wysoki przekraczając znacznie ustalony przez Ministra Sprawiedliwości na 2017 r. wskaźnik pozostałości 3 miesięcznego wpływu w sprawach „Ca”. Wskaźnik ten w Wydziale na koniec I półrocza 2017 r. wyniósł 5,3 miesięcznego wpływu (pozostałość 453 sprawy x 6 miesięcy podzielone przez liczbę wpływających w tym okresie spraw wynoszącą 513).

Osiągnięcie w Wydziale postulowanego wskaźnika było zasadniczo niemożliwe z uwagi na stan jego obsady orzeczniczej i wielkość wpływu spraw, a także pozostałość z 2016 r.

Zresztą również na koniec 2016 r., przy wpływie wynoszącym 946 spraw i pozostałości z roku poprzedniego wynoszącej 336 spraw oraz zaległości 416 spraw, wskaźnik pozostałości w sprawach „Ca” kształtował się na

bardzo zbliżonym poziomie 5,28 miesięcznego wpływu. Należy jednak wskazać, że taki wynik został osiągnięty przy lepszej obsadzie orzeczniczej w Wydziale, ponieważ w 2016 r. przynajmniej przez niewielką część tego okresu orzekało siedmiu sędziów.

Dążenie do zachowania ustalonego przez Ministra Sprawiedliwości wskaźnika pozostałości w sprawach „Ca” na poziomie nie przekraczającym 3 miesięcznego wpływu wymaga zatem przede wszystkim wzmocnienia kadry orzeczniczej Wydziału.

Przy obsadzie wynoszącej 6 sędziów zdaje się nie być to niemożliwe do osiągnięcia. Sędziowie aktualnie orzekający już obecnie są nadmiernie obciążeni, mając na względzie rozpoznawanie także spraw pozostałych kategorii, a w tym spraw zażaleniowych „Cz”, których wpływ w I półroczu 2017 r. również kształtował się na wysokim poziomie 1.071, przy stanie zaległości wynoszącej z poprzedniego roku 115 oraz załatwieniu łącznie 931 spraw.

Wnioski końcowe.

Praca V Wydziału Cywilnego Odwoławczego Sądu Okręgowego w Rzeszowie w zakresie zagadnień objętych tematyką lustracji zasługuje na pozytywną ocenę.

Nastąpiła przede wszystkim znacząca poprawa w zakresie utrwalania przebiegu rozpraw apelacyjnych za pomocą urządzenia rejestrującego dźwięk, a nadal występujące przypadki odstępowania od takiego sposobu dokumentowania przebiegu posiedzeń jawnych są w zasadniczym zakresie następstwem przyczyn znajdujących podstawę w przepisach postępowania (wskazane w art. 157 § 1¹ k.p.c. względy techniczne).

Nawet jeżeli liczba spraw, w których odstąpiono od rejestracji posiedzeń

za pomocą urządzenia rejestrującego dźwięk albo obraz i dźwięk, jest nadal stosunkowo wysoka nie wymaga to podejmowania działań nadzorczych, poza przypomnieniem o zasadniczym sposobie sporządzania protokołów w takiej formie. Ewentualnie występujące uchybienia mogły być zresztą wynikiem dużego obciążenia pracą sędziów orzekających w Wydziale w 2016 r. i I półroczu 2017 r. oraz innych zdarzeń losowych, a nie można dopatrzeć się ich wpływu na sprawność postępowania i efektywność pracy.

Nie wywołuje również zastrzeżeń prawidłowość wygłoszonych uzasadnień wyroków (art. 328 § 1¹ k.p.c.), chociaż zakres korzystania w Wydziale z takiego sposobu uzasadniania orzeczeń jest znikomy.

Wskaźnik pozostałości w prawach apelacyjnych rozpoznawanych w V Wydziale Cywilnym Odwoławczym Sądu Okręgowego w Rzeszowie według stanu na koniec I półrocza 2017 r., podobnie jak na koniec 2016 r. odbiega wprawdzie dosyć znacząco od akceptowalnego przez Ministra Sprawiedliwości, jednak lepszy wynik, z przyczyn mających zasadniczo obiektywny charakter, nie mógł zostać osiągnięty. Przy utrzymującym się w 2016 r. i I połowie 2017 r. poziomie wpływu spraw „Ca”, obsada orzecznicza Wydziału zdawała się być zdecydowanie niewystarczająca, nawet pomimo dokładania przez sędziów oraz pracowników sekretariatu starań zmierzających do osiągnięcia jak najlepszych wyników pracy. Także dobra sprawność postępowania w zakresie nadawania sprawom właściwego biegu oraz właściwe przygotowanie rozpraw apelacyjnych nie pozwalało nawet na zmniejszenie wskaźnika zaległości, skoro średniomiesięczny wpływ spraw „Ca” w 2016 r. i pierwszym półroczu 2017 r. zwiększył się, wynosząc odpowiednio: 78,8 i 85,5 spraw.

W takiej sytuacji zachowanie wskaźnika zaległości w tych okresach na zbliżonym poziomie pozwala na ocenę, iż dążenie do zachowania jak najniższych wskaźników pozostałości jest w praktyce realizowane.

Bogdan Ziemiański
sędzia Sądu Apelacyjnego
wizytator/d/s cywilnych i gospodarczych